

Šárka Hroudová. *Jazyk španělské nadávky*

(Oponentský posudek rigorózní práce)

Doplňná diplomová práce předkládaná jako práce rigorózní je tematicky neobvyklá a její úvodní pasáže jsou napsány téměř beletristickým slohem, nicméně projevuje se v ní dobrá autorčina informovanost i schopnost zasadit téma do lingvistického rámce. Autorka v úvodním výkladu pojednala o argotu, slangu, sociolektech ve španělské lingvistické tradici, zamyslela se nad nadávkou v souvislosti s kulturou a tradicí společnosti, přičemž využila pramenů v různých jazycích, pokusila se konfrontovat sociální a kulturní hodnoty nadávky v češtině a ve španělštině a dospěla k otázce tabu, tabuizace a porušení společenského tabu. Všimla si i eufemizace a dysfemizace. V obecné charakterizaci nadávek zdůraznila na jedné straně komunikační intenci dehonestovat společenský obraz recipienta a na druhé straně (méně cílevědomě, často i bezděčně) spontánní reakci na silný emoční nebo i fyzický podnět. Podle Stephena Burgena rozděluje projevy, v nichž se uplatňují vulgarismy, na expletiva a zvolání, kletby a přísahy a vlastní nadávky.

Dále ukazuje, že jazykové funkce nadávek je možno rozšířit a ve shodě s José Antoniem Martínezem Larou rozlišuje nadávky jako verbální agresi sloužící k napadení společenského obrazu recipienta, ale také nadávky jako projev expresivní funkce jazyka, tj. sloužící k vyjádření duševního stavu emitenta a s nimi související nadávky či kletby jako výraz překvapení, nadávky sloužící k posílení expresivnosti výpovědi (někdy už zcela zmechanizované jako jazykové vycpávky), nadávky sloužící jako potvrzení identifikace se skupinou (u mladých/hodně mladých lidí často pronášené v situaci, kdy vyznívají velmi provokativně), příp. jako výraz solidarity se skupinou, a s nimi související nadávky jako přátelské oslovení. Myslím, že tato typologie nadávek je obecně přijatelná.

Vzhledem k tomu, že nadávka/kletba je víceméně interjekční povahy, i když je někdy rozvinutá do složitějšího souvětí (to je myslím víc typické pro španělštinu než pro češtinu), nedá se o její morfologické nebo syntaktické povaze zjistit nic typického, autorka si však všimla jedné pozoruhodnosti, totiž tendence zapojovat vulgarismy, které byly původně nadávkami, i do větňčlenské struktury (... *de que algo anduviése cabrón*). Příklady by se daly rozhojnit: *esta puta vida, este puñetero horario* apod.

Dále si autorka všimá postupů při tvoření nových nadávek, nepomíjí ani gesta jako nadávky mimojazykové.

Další část práce je zaměřena na srovnání sémantické výstavby nadávek ve španělštině a v češtině. Ve španělštině je nápadná nábožensky rouhavá povaha některých nadávek a také

hanobení matky, babičky a jiných rodinných příslušníků je tu rozhodně obvyklejší než v češtině; nadávky sexuální a genitální jsou běžné v obou jazycích, ve španělštině však je podle autorčina postřehu jejich sociální akceptabilita větší než v češtině. Srovnatelné jsou i nadávky skatologické a zvířecí. Nadávky zapojené do rčení a přísloví už stojí na hranici, za níž přestávají být nadávkami.

Materiálová část práce vychází ze španělsko-české verze korpusu InterCorp. Autorka poukazuje na tři problémy těchto zdrojů: starší beletristické texty se příliš silným slověům spíše vyhýbají; překladatelé tíhnou k tomu vulgarismy alespoň o stupeň zmírňovat oproti originálu; pestrost překladu nadávek závisí i na idiolektu překladatele. Správně postřehla, že v psaných textech se distribuce nadávek může jevit jinak než v mluvených projevech. Případová studie výrazů *puta* a *cabrón* ukázala tendenci zapojovat tyto původní interjekce do různých větněčlenských funkcí a (zejména v druhém případě) i vynalézavou rozmanitost jejich překladu.

Závěry shrnují metodu práce, postup a výsledky případových studií.

Práce má pěknou úpravu, obsahuje i grafické ilustrace a nezaznamenal jsem v ní žádnou ortografickou chybu. Oceňuji, že autorce nešlo o sbírku vulgarismů, nýbrž o jejich co nejvýstižnější jazykovou charakteristiku a o uchopení souvislostí. Snad mohla věnovat trochu víc pozornosti vývoji obecné tolerance k vulgarismům od počátku 20. století a generačně různé navyklosti na ně. Sympatické je, že sama se k nim ve výkladu staví zcela objektivně a profesionálně.

Vcelku soudím, že předložená studie zcela splňuje požadavky kladené na rigorózní práci a plně ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 19. dubna 2012

Prof. PhDr. Bohumil Zavadil, CSc.